

تربیت فرزند از دیدگاه اسلام و روان شناسان

رضاقاسمی نژاد

کارشناس ارشد الهیات

کنار دوستان، در کوچه ها، در مقابل تلویزیون ها و موبیلورها بدون داشتن معلمی معنوی به بلوغ می رسند و والدین در تعجب اند که چرا رفتار کودکانشان این قدر متفاوت با آنهاست؛ آنان هنوز مشکل را در نیافته اند. این مشکل به دلیل فراموشی اصلی ترین وظیفه پدری یا مادری - یعنی تربیت معنوی فرزندان - است.

تقویت و تکامل شخصیت فرزندان و کنترل و تنزیه آنها از هرگونه عیب و نقص ممکن، سنگین ترین مسئولیتی است که بر دوش والدین است.

عمل تربیتی در خانواده به منزله پاسداری از فطرت توحیدی فرزند است. این پاسداری یک وظیفه بزرگ تربیتی و اخلاقی است که عمل به آن مهمترین کارکرد خانواده را فعلیت می بخشد، امام سجاد (ع) در رساله الحقوق می فرمایند: حق فرزند تو اینست که بدانی او از توسل و هرگونه که باشد چه نیک و چه بد، در دنیای گذرا به تو منسوب است و تو در آن چه به او سرپرستی داری مسئول هستی، در ادب نیکو و راهنمایی به سوی پروردگار و یاری او بر طاعت خداوند در باره تو و خودش، پس بر این کار پاداش می گیری اگر درست عمل کنی، و کیفر می بینی اگر نادرست عمل نمایی؛ پس او را چنان تربیت کن که با اثری که بر او می گذری در دنیا زیبایی بیافرینی و با قیام شایسته به وظیفه ای که نسبت به او دادی در نزد خداوند معذور باشی که هیچ قوتی نیست مگر از خداوند^۱.

از نظر روان شناسی همچون اسلام ضمن تاکید بر این موضوع برای تربیت، دوره های مختلفی را مطرح می کند و برای هر دوره راهکارهای و دستور العمل هایی را در نظر گرفته است و به جنبه عقلانی، جنبه اجتماعی، جنبه عاطفی و جنبه بدنی توجه دارد.^۲

با توجه به نگاه ویژه دین مبین اسلام و علم روانشناسی به مقوله تربیت آنچه که به طور قطع یقین در این باره نمایان گر است، تربیت

مقوله تربیت از ابتدایی ترین و اساسی ترین نیازهای زندگی بشری است و نه تنها تربیت لازمه جدایی ناپذیر زندگی که متن آن بوده و بلکه زندگی، از گهواره تا گورش جلوه ای از آن است.

انسان تنها در پرتو تربیت صحیح است که به عنوان موجودی هدفمند و اندیشه ورز به اهداف و آرمانهای خود دست پیدا کرده و قله رفیع سعادت مطلوب خویش را فتح می نماید. به همین خاطر همه مکاتب، مذاهب و ممالک برای تربیت آدمی در دوران کودکی و نوجوانی به دلایل متعدد، اهمیت ویژه ای قائل اند. از این رهگذر دین اسلام به عنوان کاملترین و بیواترین دین در قالب آموز های قرآنی و سیره معصومین علیهم السلام بر تربیت در دوران قبل از تولد و بعد از تولد تأکید فراوان دارد و آن را از وظایف والدین و حقوق فرزندان می داند.

از نظر روان شناسی، تربیت در کنار رشد و جزء شاکله آن شمرده شده و برای آن مراحل را ذکر نموده اند، در این تحقیق سعی شده است، ضمن بررسی ابعاد تربیت فرزند، دیدگاه اسلام و روان شناسان در این باره روشن گردد. بر این اساس، ضمن تبیین واژه تربیت، به بیان مراحل تربیتی فرزند، پرداخته شده است و با بیان دیدگاههای روان شناسان و اسلام و مقایسه آنها، تربیت دینی بر تربیت روانشناسی را برتر یافتیم.

کلید واژه ها : تربیت، فرزند، اسلام، روان شناسان.

مقدمه

تربیت فرزند، یکی از اصلی ترین وظایف والدین است، اما متأسفانه در جامعه ما با توجه به این که نهادهایی همچون آموزش و پرورش و رسانه های جمعی قابل اعتماد تلقی می شوند، برخی از پدران و مادران این مسئولیت سنگین خود را فراموش کرده اند.

به عبارت دیگر، نه فرصتی برای تربیت فرزندان وجود دارد، نه علم آن؛ و نه اهمیتی که والدین را وادارد تا بیشتر از غذای شب و لباس فرزندان، به فکر تربیت فکری و معنوی فرزندان باشند. کودکان در

^۲. پایگاه اینترنتی راسخون، آداب تربیت فرزند از منظر روان شناسان.

^۱. موسسه قرآنی ام الكتاب پایگاه اینترنتی اختصاصی زین العابدین امام سجاد علیه السلام.